

Bergerbakken barnehage

ÅRSPLAN
(DEL 1)
2020/
21

INNHold:

Innledning	s. 3
Om barnehagen	s. 3
Kommunens mål og satsninger	s. 4
Jevnaker kommune sine verdier	s. 5
Barnehagens mål og satsningsområder	s. 5
Barnehagens formål og innhold § 1	s. 5
Barnehagens verdigrunnlag	s. 5
Likestilling og likeverd	s. 6
Bærekraftig utvikling	s. 6
Barnehagens formål og innhold § 2	s. 6
Demokrati	s. 7
Mangfold og gjensidig respekt	s. 7
Livsmestring og helse	s. 7
Barns medvirkning § 3	s. 8
Foreldres medvirkning § 4	s. 8
Overganger	s. 9
Planlegging, vurdering og dokumentasjon	s. 9
Barnehagens arbeidsmåter	s. 9
Progresjonsplan for de syv fagområdene	s. 10

INNLEDNING

Barnehagen drives etter lov om barnehager med forskrifter.

Årsplanen gir informasjon om de overordnede målene i barnehageloven og barnehagens tiltak for å nå disse.

Ansatte i barnehagen skal benytte årsplanen som et arbeidsdokument. Barnehagen utarbeider detaljerte planer som beskriver hvordan barnehagen konkret arbeider med tiltakene som er fastsatt i årsplanen.

Foreldre skal gjennom planene få et godt innblikk i barnehagens arbeid, og se en klar sammenheng mellom de konkrete aktivitetene i barnehagen og de overordnede målene.

Barnehagens styrer har det faglige ansvaret for utarbeidelse av årsplan med progresjonsplan i samarbeid med ansatte og foreldre.

Barnehagens årsplan, fastsettes av barnehagens samarbeidsutvalg.

For å sikre en mest mulig hensiktsmessig og målrettet årsplan utarbeides årsplanen i to deler:

Årsplan del 1 skal gi de overordnede føringene og kan gjelde for mer enn ett år av gangen, dersom barnehagen finner det hensiktsmessig. Årsplan del 1 vil hovedsakelig være nettbasert og tilgjengelig elektronisk på kommunens hjemmeside.

Årsplan del 2 – vil være i kalenderformat og deles ut til alle foresatte. Denne vil heretter kalles årspalkalender, og vil være ettårig

1.august 2017 kom det ny Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. I perioden august 2017 til juni 2020 vil alle barnehagene i Jevnaker kommune holde på med et prosjekt hvor hovedmål er implementering av rammeplanen. Når denne årsplanmalen trer i kraft fra 1.august 2018 vil det være slik at noen av områdene er «levende» i den perioden hvor vi jobber med å implementere ny rammeplan.

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanetisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

OM BARNEHAGEN

Bergerbakken barnehage startet i 1997 i lokaler på Bergerbakken skole. I 2008 åpnet vi i nytt bygg, med 4 avdelinger, like overfor skolen. Vi har 4 avdelinger, med 24 plasser på hver. For det meste er vi organisert i 2 småbarns avdelinger med 12 barn hver dag og 2 storbarns avdelinger med 24 barn hver dag.

Vi har 17 årsverk i barnehagen fordelt på ca 20-25 personer. Personalet har litt ulik bakgrunn og utdanning: Pr dags dato har vi 8 barnehagelærere og 1 lærer i idrett, helse, friluftsliv og fritidskultur for førskolen og grunnskolen. Vi har en spesialpedagog fra ressursteam barnehage her 3 dager pr uke. I tillegg har vi 9 barne- og ungdomsarbeidere, hvorav en har videreutdanning i barn med særskilte behov. Vi har litt varierende antall assistenter avhengig av stillingsstørrelser (5-7). 2 av assistentene har teorieksamen som fagarbeider og mangler bare å gå opp til fagprøva. 1 av assistentene går på barnehagelærerutdanning i tillegg til å jobbe hos oss. Det er både menn og kvinner i Bergerbakken barnehage og vi er spredt i alle aldre.

I tillegg har vi også ansatte som arbeider med barn som trenger ekstra oppfølging/barn med spesielle behov.

Når du valgte å søke Bergerbakken barnehage håper vi det var fordi du er opptatt av at barnet ditt skal bli glad i å være ute. Vi har stort fokus på uteliv og ønsker at alle barn skal bli så glad i å være ute at de velger å være ute når de selv får bestemme. I dette har vi opparbeidet flere flotte uteplasser. Vi har 2 Grillhytter, 2 lavvoer og 1 Gamme. I tillegg er vi flittige brukere av stadion og skogen rundt barnehagen.

Vi har organisert barnehageåret i 3 faser. I tillegg har vi laget beskrivelser av hvordan vi ønsker at alle hverdagssituasjoner skal gjennomføres, med mål for barna og hva dette betyr for den voksnes rolle. Dette er beskrevet i vårt Faglige Skriv. Når man takker ja til jobb i Bergerbakken barnehage forplikter man seg også til å jobbe i tråd med våre retningslinjer.

KOMMUNENS MÅL OG SATSINGER FOR JEVNAKER BARNEHAGENE

Budsjett og handlingsplan 2017- 2021:

- Jevnaker skal være en trafikksikker kommune
- Gode levekår for alle- folkehelseprofil over landsgjennomsnittet
- Kommunen skal ha høy tillit og kommunens tjenester skal være gode

KOMMUNENS MÅL OG SATSINGER FOR JEVNAKERBARNEHAGENE

- Høy tilfredshet hos innbyggere og medarbeidere
- Være attraktiv og tilrettelegge for barnefamilier, fokus på tilbakeflytting.
- Styrke grunnleggende ferdigheter, språkstimulering, sosial kompetanse- gi tidlig hjelp for å fremme læring.
- Et helhetlig læringsløp med høy kvalitet og gode overgangsfaser
- Tidlig innsats og forebyggende folkehelsearbeid i hele befolkningen
- Legge vekt på den enkeltes egne ressurser og utvikling av mestringsveien.
- Jevnakersamfunnet skal fremme likeverd og inkludering
- Fokus på tidlig innsats og forebyggende arbeid i alt vi gjør

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Vi har medarbeiderundersøkelse 10 faktor, 2. hvert år. Vårt mål er en score på 4,5 eller høyere, der 5 er best.
- Vi har Foreldreundersøkelsen fra Udir hvert 2.år. Vårt mål er en score på 4,5 eller høyere, der 5 er best.
- 2017-2020 har vi fokus på Implementering av Rammeplan på alle våre felles møteplasser
- Vi arbeider etter vårt Faglig skriv i alle våre hverdagssituasjoner, og har systemer som sikrer at alle skal oppdateres på hva vi står for og evaluering av både skrivet og vår praksis.
- Vi ønsker å være gode bidragsyttere for et godt samarbeid med andre samarbeidspartnere. Eksempler på samarbeidspartnere er: Habiliteringstjenesten, BUP, PPT, Familieteam, helsestasjonen, fysioterapi, Tibir veiledere m.m.
- Vi følger rutiner for handlingsplan for barn i risiko og bruker samtalesirkel i foreldresamtaler.

PLAN FOR FOREBYGGENDE ARBEID BARN OG UNGE 2016-2020

- Alle barn skal møte bevisste og handlingskompetente voksne som sørger for at alle barn blir sett, hørt og tatt på alvor
- Barna skal oppleve glede og trivsel sammen med andre barn i hverdagsaktiviteter, lek og læring i barnehagen.
- Barns trivsel er den voksnes ansvar

Hvordan vi jobber med å imøtekomme kommunens mål og satsninger vil synliggjøres i vårt arbeid med å nå målene i Barnehageloven og Rammeplanen, se s. 5 og utover.

Våre tiltak for å oppnå dette i år:

- Vi bruker COS på personalmøter som refleksjon
- COS innføres som grunnleggende verktøy på foreldremøte for nye.
- Personalet bruker alle typer møte til refleksjon over egen praksis.
- «Her vil jeg være»
- Alle skal ha en venn- voksne jobber med å skape gode relasjoner mellom barna.
- «påkobla» voksne.
- Fysisk tilstedeværende voksne

JEVNAKER KOMMUNE SINE VERDIER

- Nytenkende – Åpen – Redelig

Dette betyr kommunens verdier for oss:

- Nytenkende: betyr for oss i Bergerbakken barnehagen å lytte og ta inn over seg andres tanker og meninger. Vi ønsker å utfordre oss selv og hverandre på å tørre å tenke nytt og annerledes. Vi skal være oppdatert på nyere forskning og beholde det som er bra og endre det som bør endres. Veien blir til hvis vi går.
- Åpen: Betyr for oss i Bergerbakken barnehage å respektere mangfold og likeverd, samt å respektere alle for den de er. Vi ønsker å jobbe for at alle barn og voksne er interessert i og nysgjerrig på andre mennesker.
- Redelig: Betyr for oss i Bergerbakken barnehagen at alle valg vi tar i dag skal tåle førstesiden i avisen i morgen.

BARNEHAGENS MÅL OG SATSINGER

- Alle barn, foreldre og ansatte skal oppleve: «Her vil jeg være».
- Alle barn skal oppleve å bli inkludert og det å ha en venn. I dette ønsker vi at alle barn skal opplevevennskap og tilhørighet hver dag.
- Barna skal oppleve mestring og glede i leken.
- Alle barn skal møtes og bli stt og hørt for den de er og de voksne skal hjelpe barna med å trives med seg selv.
- Implementering av ny Rammeplan.
- Barns skal oppleve gleden ved å være ute.

Våre tiltak for å oppnå dette i år:

- Voksne hos oss dømmer ingen og respekterer alle.
- Vi jobber i smågrupper som er satt sammen i forhold til hvem som har glede av hvem, alder og interesser.
- Vi legger opp til aktiviteter og lek der alle får delta.
- Vi prater med barna om hvordan vi er mot hverandre og vise det i handling som gode rollemodeller. Dette innarbeides i alle våre daglige rutiner (Se Faglig Skriv).
- Vi jobber etter Faglig skriv.
- De voksne påser at alle har klær etter vær, går på passe lange turer, benytter de flotte uteplassene våre og tolker barnas behov for å hvile/gå inn eller andre behov.

BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD § 1 I BARNEHAGELOVEN

- Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.
 - Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn som er forankret i menneskerettighetene.
 - Barnehagen skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap
 - Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi
 - Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.
- Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen
 - I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang
 - Arbeidet med omsorg, danning, lek, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling

Våre tiltak for å oppnå dette i år:

- Gjennom samtaler med foreldrene, både forventning samtale, foreldresamtaler og oppfølgingssamtaler.
- Barneintervju av kompis hver vår
- Les mere om vennskap og lek i Faglig skriv og vår Års kalender.
- Se også fagområdet Religion, etikk og filosofi.
- Prosjekt med barns medvirkning og de voksnes tema.
- Vi prater med barna om hvordan vi er mot hverandre og vise det i handling som gode rollemodeller. Vi har innarbeidet rutiner for inkludering, tillit og respekt i våre hverdagssituasjoner (Faglig Skriv).
- Vi starter tidlig med en god tilvenning for å skape trygge barn og foreldre, for barn som bytter til storavdeling og lekegrupper/besøk for nye barn sammen med foreldre.

Slik jobber vi for å innfri målene i Barnehageloven og Rammeplan for barnehagen:

BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG S.7

- Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling
- Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Alle forplikter seg til å jobbe etter vårt Faglig skriv
- Vi har stort fokus på «Her vil jeg være»
- Lek er det viktigste vi holder på med- hver dag.

LIKESTILLING OG LIKEVERD S. 10

- Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder

Våre tiltak for å oppnå dette i år:

- Vi har fokus på smågrupper for at alle skal bli sett og inkludert.
- De voksne tar barna på alvor og respekterer at barna har egne behov.
- Vi bruker personalmøter, planleggingsdager, pedledermøter og avdelingsmøter til å reflektere over egne holdninger.
- Vi har tett dialog med foreldre og tar tidlig kontakt for å forebygge, og samarbeider med andre instanser ved behov.

BÆREKRAFTIG UTVIKLING S. 10

- Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen
- Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det

Våre tiltak for å oppnå dette i år:

- Som tidligere Miljøfyrtårnbedrift har vi et ekstra ansvar for å ha fokus på hvordan våre handlinger påvirker natur og miljøet rundt oss.
- De voksne undrer seg sammen med barna over naturens mangfold og får barna til å reflektere.
- Vi deler året inn i Faser og jobber litt ulikt gjennom året i fht hvor barna er.
- Vi har stort fokus på UTELIV og benytter oss ofte av steder i nærmiljøet som Stubbetrolleplass, lille lavo, solplassen, Grillhytta og fotball/skøyte stadion. Det er progresjon i hvordan vi jobber uteliv fra 1-6 år.

BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD § 2 I BARNEHAGELOVEN

- Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet
- Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter
- Barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur
- Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap.

Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Vi følger elementer fra Trygghetssirkelen.
- De voksne er bevisst hvordan de bruker blikk, stemme, ord og kroppsspråk i møte med andre.
- De voksne er sensitive for hvert enkelt barns behov, tett på og tilgjengelige der barna er.
- De voksne følger barnas initiativ og benevner det de gjør.
- Gjør barna oppmerksomme på hverandre, ha fokus på turtaking og gir barna positiv bekreftelse.
- De voksne skaper gode rammer for barna, er tydelige og tar ansvar.
- De voksne hjelper barna med å skape oversikt over dagen og situasjoner og hjelper dem å forstå situasjon og hendelse når det er behov.

Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Vi mener at lek er det viktigste barn gjør i barnehagen. Vi skiller på frile og lek tilrettelagt av voksne.
- De voksne skal invitere og støtte barn i lek og tilføre leker og materiell som kan fremme god lek og opplevelser.
- De voksne er bevisste at det er barna vi er her for og vier all vår oppmerksomhet på dem.
- De voksne fordyper seg i det barna er interessert i og hjelper til å utvide leken når det er behov for det.
- De voksne hjelper de barna som ikke har noen å leke med til å få venner og komme inn i leken.
- Barnehagen skal tilby et miljø som kan gi muligheter for ro og konsentrert lek. Dette skal være tilrettelagt ut fra barnas alder og modenhet.
- Faglig skriv: Vi har utformet mål og hva dette vil si for den voksnes rolle i alle våre hverdagssituasjoner. Når man sier ja til å jobbe i Bergerbakken barnehage forplikter man seg også til å arbeide etter disse føringene. (se eget skriv eller hjemmesiden vår på jevnaker.kommune.no)

Barnehagen skal fremme danning

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Vi fordyper oss i det barn er opptatt av gjennom temaarbeid og prosjekt.
- Vi balanserer mellom at barna skal få bestemme og innrette seg etter andre.
- Barna øver på å lytte til det andre sier, og forstå hvordan andre tenker i lek og hverdagssituasjoner.
- Vi jobber i smågrupper for å gi alle mulighet til å bidra.

Barnehagen skal fremme læring

Barnehagens læringssyn er:

Bergerbakken barnehage mener at barn lærer best gjennom samhandling med andre. Barn lærer med hele seg - gjennom bruk av sansene, lek, erfaring, interesse, utforsking og mestring. Trygge rammer og nære varme relasjoner til voksne, sammen med barnets indre motivasjon, er avgjørende for læring. (Maslows behovspyramide)

Barn trenger voksne som er gode rollemodeller og veiledere. Det betyr voksne som sprer glede og begeistring. De voksne er aktivt med å bearbeider sammen med barna gjennom å lytte, observere, samtale og reflektere. Dette kan gjøre det lettere for barna å gjenkalle kunnskapen og overføre den til senere læringssituasjoner.

Vi legger vekt på at barnet skal få støtte, hjelp og veiledning, for å øve seg gradvis til å mestre livet selv i fremtiden. (Vygotsky, Den proksimale utviklingszone)

I Bergerbakken barnehage ser vi på hele dagen som viktige læringssituasjoner for barn. Uformelle læringssituasjoner er like viktige som planlagte aktiviteter. Vi har planer, mål og retningslinjer for hvordan vi arbeider i alle våre hverdagssituasjoner.

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Leken er barns læringsarena, og gjennom lek og utforsking kan de få erfaringer med forskjellige måter å tilegne seg kunnskap på.
- Vi deler barnegruppa inn i mindre grupper i garderobe, måltid, lek og aktiviteter.
- Vi tar utgangspunkt i barnas interesser når vi fordyper oss i emner.
- Vi jobber for at de voksne skal være mest mulig tilstede der barna er. Engasjerte voksne som fordyper seg i barnets interesser.
- Faglig skriv: De voksne er bevisst sin rolle som modell. Vi har utformet mål og hva dette vil si for den voksnes rolle i alle våre hverdagssituasjoner. Når man sier ja til å jobbe i Bergerbakken barnehage forplikter man seg også til å arbeide etter disse føringene. (se Faglig Skriv eller hjemmesiden vår på jevnaker.kommune.no)
- Se også progresjonsplan for fagområdene.

Barnehagen skal fremme vennskap og fellesskap

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Vi har stort fokus på lek.
- Vi jobber for at alle kan ha **mange** venner- unngår begrepet bestevenn.
- Vi øver på å gi og ta, balansere det å lytte til andre og hevde egne meninger.
- Voksne setter ord på det som skjer, for at barna skal bedre kunne sette seg inn i hvordan andre har det eller opplever en situasjon.
- Vi hjelper barna med å finne hverandre.
- Selvregulering modnes og utvikles over tid. I barnehagealder legger vi til rette for å jobbe med egne følelser i trygge omgivelser, slik at barna får erfaringer i å takle motgang og lære seg å håndtere det på en måte som er overkommelig for andre. Dette ønsker vi å gjøre i tett samarbeid med foreldre.

Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Bevisste voksne som bruker alle hverdagssituasjoner til å fremme god språkutvikling.
- Vi bruker BRAVO lek for 1 og 2 åringene.
- Voksne er bevisste i å benevne, bekrefte og utvide, samt jobbe med felles fokus.
- Vi jobber i smågrupper for å ha tid til undring og fordype oss i de gode samtalene.
- Vi bruker bøker, spill, musikk, lek og konkreter for å utvikle språket.
- Fysisk aktivitet og språklig utvikling henger sammen.

DEMOKRATI S. 8

- Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av
- Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Voksne er bevisste barnas uttrykksformer og tar hensyn til dette (ansiktsuttrykk, blikk, kroppsspråk og verbale signaler).
- Vi bruker barnemøte som et planleggende og evaluerende møte for de største barna.
- Vi jobber i smågrupper i alle våre hverdagssituasjoner for å sikre at alle skal bli sett, hørt og forstått.
- De voksne legger opp til undrende samtaler sammen med barna for synliggjøre at det er ulike måter å tenke på og at vi har ulike interesser. Det som er riktig for deg kan være helt feil for en annen.

MANGFOLD OG GJENSIDIG RESPEKT S. 9

- Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing
- Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på. Samtidig skal barnehagen gi felles erfaringer og synliggjøre verdien av fellesskap.

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Voksne har fokus på barnas suksesser, og oppmuntret barna til å glede seg over andre.
- Voksne bekrefter barnas følelser: «ja det skjønner jeg at du vil», «Nå ser jeg du er lei deg», «Nå ble du glad» etc.
- Vi har eget skriv om hvordan vi håndterer konflikter mellom barna.
- Vi fordypet oss i enkelttemaer gjennom året i fht. hva som «rører» seg i barnegruppa.

LIVSMESTRING OG HELSE S. 11

- Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon, og bidra til å utjevne sosiale forskjeller
- Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Vi følger nasjonale retningslinjer for mat og måltider i barnehage.
- Vi har stort fokus på fysisk aktivitet og at barna skal mestre ut ifra der de er.
- Vi ønsker å tilby et godt utvalg av lekemuligheter. Vi ønsker ikke private leker, lekene må legges igjen hjemme eller i bilen da vi ser at noe av erting og utestengelse mellom barna skjer i forbindelse at barna har med private leker.
- Å ikke ha med private leker er også forebyggende i fht kjøpepress for foreldre.
- De barna som har behov for overgangsobjekter har selvfølgelig med det.
- Se side 3 i Årskalender

BARNES MEDVIRKNING § 3 I BARNEHAGELOVEN

- Barn i barnehagen skal ha rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglig virksomhet. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet
- Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barns trivsel og utvikling
- Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet

Medvirkning – «å virke sammen med andre»

I Bergerbakken barnehage ønsker vi at barn, gjennom medvirkning, skal få oppleve å ha innflytelse på eget liv og føle seg verdifulle. Videre ønsker vi også å fremme demokrati og motvirke selvcentrert tenkning. Vi ønsker også å fokusere på evnen til å glede seg over andre barns mestring. Gjennom medvirkning vil barna både få utvikle egne interesser og sosiale ferdigheter. Vi har fokus på at barn skal lære «å virke sammen med andre» og i fellesskapet. Vi varierer mellom planlagte og spontane aktiviteter, slik at det er rom for barns medvirkning.

Slik gjør vi det i Bergerbakken barnehage:

- Voksne som er opptatt av det barnet er opptatt av akkurat her og nå, og å være tilstede.
- Alle trenger ikke å gjøre alt likt hele tiden, vi ser barnets individuelle behov.
- Vi voksne observerer og følger opp barnas ulike uttrykk og behov. Ved å være nære barna og kjenne barna godt tolker vi barnas kroppsspråk og følger barnas signaler. Vi er anerkjennende og legger til rette.
- Barna kan være med å velge aktiviteter selv i løpet av dagen, de voksne tilrettelegger.
- Ha samtaler med barna i hverdagen og faste barnesamtaler. Det utarbeides felles spørreskjema for kommunens barnehager.
- Vi bruker barnemøtet aktivt slik at barna er med på å evaluere barnehagedagen og planlegge neste.
- Vi har progresjon i hvordan vi skal jobbe med barns medvirkning. I tillegg deler vi inn i hvordan vi jobber med dette på småbarnsavdeling og storbarns avdeling. Vi har delt året inn i 3 faser, basert på Maslows behovspyramide: Trygghet, Sosiale behov og Egenverd. Innen alle disse fasene har vi egne mål for hva dette vil si for den voksnes rolle. Vi lar barna ta egne valg etter alder og modning.

Det å ha fokus på barns medvirkning er ikke det samme som at barna skal få lov til å bestemme alt. Barna skal bli sett og hørt – det betyr ikke nødvendigvis at de alltid skal få viljen sin. Barn trenger også erfaring i at det ikke går slik de ønsker. (Jfr Livsmestring)

FORELDRES MEDVIRKNING § 4 I BARNEHAGELOVEN

- For å sikre samarbeid med barnas hjem, skal hver barnehage ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg
- Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål. Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barns trivsel og utvikling

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Vi forventer at dere foreldre gir oss tilbakemeldinger, både på det dere er fornøyd med og det dere ønsker annerledes. Dere er en viktig brikke i vårt forbedringsarbeid.
- Daglig kontakt ved levering og henting.
- Foreldremøte høst for alle og sommer for nye foreldre.
- Tilvenningssamtale ved oppstart. Foreldresamtale 2 ganger pr år. Ekstra foreldresamtale ved behov.
- Diskusjoner i personalgruppa om etiske prinsipper i fht foreldresamarbeid.
- Brukerundersøkelse Foreldreundersøkelsen hvert 2. år.
- Vi oppfordrer dere foreldre til å ta kontakt med pedagogisk leder eller styrer hver gang det er noe dere ønsker å ta opp. Vi ønsker å være best mulig og har bare anledning til det dersom vi får vite hva dere foreldre ønsker.
- I Samarbeidsutvalget(SU) har vi 2 foreldrerepresentanter fra hver avdeling. Bilde av disse vil henge i garderoben etter foreldremøte i september.
- Representantene i Samarbeidsutvalget(SU) ønsker å bli kontaktet for små og store saker. De ønsker å være med på å utvikle et godt samarbeid mellom hjem og ansatte.

OVERGANGER S. 33

- Når barnet begynner i barnehage; barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen
- Overganger innad i barnehagen; personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barna og personalet når de bytter barnegruppe
- Overgangen mellom barnehage og skole; Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning

Alle barnehager og skoler følger *Plan for overgang barnehage-skole Jevnaker kommune*.

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Vi følger egen plan for tilvenning: metodeplan Fase 1. Denne sendes til foreldre hver høst. Se også Årskalender august.
- Vi har egne rutiner for å sikre gode overganger fra småbarn til storbarn.

Overgang til skole:

- Vi har egen kompisgruppe for de barna som går siste år i barnehagen.
- Det er utformet felles retningslinjer for hva slags innhold førskolebarna skal ha erfaringer med før skolestart.
- Vi besøker Bergerbakken skole, og andre skoler etter avtale.
- Barna får lov å gå ut alene, i påvente av at den voksne og de yngre barna skal bli ferdige i garderoben. Dette må vi ha skriftlig samtykke av dere foreldre for å gjennomføre.
- 1.klasse lærerne er på besøk i barnehagen, og personalet informerer skolen om barna, med tillatelse fra dere foreldre
- Vi har samarbeid med alle de andre barnehagene om 2 aktivitetsdager på Stadion for å bli kjent med andre som også skal begynne på skolen.
- Vi starter med kompisstur til Midtre Olimb i september.
- Egen kompisfest i slutten av mai.

PLANLEGGING, VURDERING OG DOKUMENTASJON S. 37

- Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet
- Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet
- Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barns behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder
- Barnehagen skal sørge for at barn som mottar spesialpedagogisk hjelp, inkluderes i barnegruppen og i det allmennpedagogiske tilbudet

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Vi vurderer og planlegger på planleggingsdager, personalmøter, pedledermøter og avdelingsmøter.
- Barnemøtet brukes aktivt til å planlegge og vurdere barnehagedagen sammen med barna. Vi tenker alder og progresjon.
- Samarbeidsutvalget(SU) uttaler seg på vegne av alle foreldre.
- Vi har utarbeidet egne vurderingspunkter for hver fase som du finner i vår Årsplankalender og Faglig skriv.
- Vi har egne vurderingspunkter for alle våre hverdagssituasjoner.
- Avdelingene sender ut månedsbrev til foreldre.
- Vi dokumenterer det barna skaper gjennom å stille det ut.
- Vi har egen prosjektvegg på avdelingen.
- Barnehagelærere har ansvar for vurdering og revidering av Faglig skriv, Årsplan og Års kalender. Alle voksne kjenner til og jobber etter de føringer som står i disse dokumentene.
- Avdelingsleder har ansvar for å sette planlegging, vurdering og dokumentasjon på dagsorden på hvert avdelingsmøte.

BARNEHAGENS ARBEIDSMÅTER S. 44

- Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke- aktivitets- og læringsmuligheter
- Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Barnehagen skal utøve digital dømmekraft, og bidra til at barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier

Våre tiltak for å oppnå dette:

- Vi følger Faglig skriv og progresjonsplan.
- De voksne vurderer når det er hensiktsmessig å bruke digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet.
- Vi voksne snakker med barna om at vi må spørre før vi tar og legger ut et bildet.
- Dette kan være med på å gi en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier.
- Kildekritikk?
- I prosessen med implementering av Rammeplan skal det lages en felles IKT plan for barnehagene med strategiske innkjøp av digitale verktøy og programvare. Tilpasset ulike verktøy og muligheter ut i fra barnas behov.

PROGRESJONSPLAN FOR DE SYV FAGOMRÅDENE

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barn skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Alle barn skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke, aktivitets og læringsmuligheter. (Rammeplan s 44)

- Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter. (Rammeplan s 47)
- Personalet skal utvide og bygge videre på barnets interesser og gi barna varierte erfaringer og opplevelser. (Rammeplan s 44)

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
KOMMUNIKASJON SPRÅK TEKST	<p>Bruk av språk, snakke og lytte:</p> <p>Vi bruker språket aktivt i alle situasjoner. Benevner det vi gjør, benevner leker, klær, mat og snakker om det som skjer. Vi er bevisste på hvilke ord vi bruker slik at barna skal utvikle begreper og ordforråd.</p> <p>Vi bruker god tid i alle hverdagssituasjonene for å la barna utrykke seg på sin måte. Vi hjelper dem til å lytte ved å si: hørte du hva XX sa?</p> <p>Vi lytter aktivt, tolker kroppsspråk og hjelper barna til å utrykke behov og ønsker i hverdagssituasjoner.</p> <p>Vi benevner det hva vi gjør sammen med barna. «Nå tar vi på sokkene».</p>	<p>Bruk av språk, snakke og lytte:</p> <p>Vi benevner preposisjoner i naturlige situasjoner. F. eks X sitter ved siden av Y, kan du legge lua inni skapet, kan du sette skoa under hylla.</p> <p>I lek og samtaler med barna øver vi på over og underbegreper. F. eks Dyr: «hvilke dyr har du sett?» «Sau, katt, hund etc». «Hva heter barnet til grisen, sauen etc». «I dag har vi banan til frukt. Hvilke andre frukter kjenner vi til?»</p> <p>Bruke bilder i samtaler. F, eks på veggen under måltidet, som konkreter i andre samtaler for å undre seg sammen med barna om ulike temaer.</p> <p>Vi øver på å lytte til hverandre og vente på tur.</p> <p>Vi undrer oss over barnas ulike morsmål, dialekter og uttrykksformer. F. eks melk,</p>	<p>Bruk av språk, snakke og lytte:</p> <p>Vi øver på å gjenfortelle historier, ting vi har opplevd sammen etc.</p> <p>Vi utvider begrepsforståelsen for eksempel sist –bakerst. Først – forrerst.</p> <p>Et ord har flere betydninger. For eksempel bolle = risbolle, sjokoladebolle, rosinbolle, hvetebolle og bakebolle.</p> <p>Vi leker: Mitt skip er lastet med</p> <p>Vi øver på å ta i mot, huske og følge beskjeder. (Helst klare å ta imot en 2-leddet beskjed)</p> <p>Vi øver på å holde en samtale i gang med andre ved at man lytter til andre og snakke når det er sin tur.</p> <p>Vi øver på å rekke opp hånda når man ønsker å si noe i samling.</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
Fortsettelse: KOMMUNIKASJON SPRÅK TEKST		heter milk på engelsk, på norsk sier noen mjølk osv..... Vi hjelper barna å sette ord på følelser, ønsker, erfaringer og handling. Vi hjelper også barna til å tolke andres verbale og nonverbale språk. (se konfliktløsning i faglig skriv og kropp, bevegelse, mat og helse) Vi bruker spill som f. eks Alias for å øve på å forklare ord og gjenstander.	
	Eventyr og bøker: Vi fordypet oss i ulike eventyr. Barna skal minimum bli kjent med og fordype seg i to eventyr i løpet av tiden på småbarnsavdeling. Vi har enkle pekebøker tilgjengelig på avdelingen som barna kan finne selv. Vi har bøker på bokhyllen, som barna kan lese sammen med en voksen. Bøkene bytter vi ut avhengig av interesser og tema.	Eventyr og bøker: Vi forteller kjente folkeeventyr og bearbeider de på ulike måter. Fortelle med og uten konkreter, leker det, dramatiserer etc. Vi har bøker tilgjengelig på avdelingen/fellesrom og tar med oss bøker på tur.	Eventyr og bøker: Vi går på eventyr stund på biblioteket. Vi lager og forteller vitser og gåter sammen med barna. Vi har med oss bøker på tur.
	Sanger, rim og regler: Vi introduserer og blir kjent med sanger, rim og regler. Knytte sanger til ulike situasjoner, for eksempel matsang/rim. Vi har en koffert, der vi har samlet sanger, rim og regler, samt konkreter knyttet til disse. Denne bruker vi i samlingsstund og lek i	Sanger, rim og regler: Vi leker med ord, rim og regler gjennom hele dagen. Sanger Regelleker	Sanger, rim og regler: Vi klapper og tramper stavelser Vi henter aktiviteter fra Lekbasert læring f. eks: ✓ Jeg er et ord i en setning

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
	<p>smågrupper.</p> <p>Vi bruker bilder og symboler som språklig støtte i barnemøte.</p>		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lakrismus og rødebrus ✓ Ordbingo ✓ Stopp ikke mobb
<p>Fortsettelse: KOMMUNIKASJON SPRÅK TEKST</p>	<p>Lese og skriveopplæring:</p> <p>Vi tegner og maler. Barna får begynnende kjennskap til blyantgrep.</p> <p>Barna deltar på Bravolek hver dag i 12 uker på høsten og 12 uker på våren. Bravo er et språkstimulerende verktøy som bidrar til begrepsutvikling, ved å møte bokstaver og ord med tilhørende lyder, imitasjon, konkrete og gjentakelse. Barna blir kjent med hvordan bokstavene der ut og hvem som er deres bokstav.</p>	<p>Lese og skriveopplæring:</p> <p>Vi har tegne og skrivesaker tilgjengelig for barna med tanke på lekeskriving og lekelesing.</p> <p>Vi jobber prosjekt og blir kjent med nye begreper. Voksne stiller åpne spørsmål for å stimulere til samtale og undring. Vi dokumenterer barnas tanker og innspill skriftlig for å bli kjent med skriftspråk.</p>	<p>Lese og skriveopplæring:</p> <p>Vi har fokus på førstelyd og ikke bokstaven. Som f.eks lyden ”b” ikke ”be”.</p> <p>Vi lytter ut lyder først og sist i ord. For eksempel i navnet sitt.</p> <p>Vi øver på å skrive navnet vårt.</p>
<p>KROPP BEVEGELSE, MAT HELSE</p>	<p>Hygiene:</p> <p>Vi øver på å vaske hender, før mat og etter dobesøk.</p> <p>Hvis barna som går på do vil være i fred på do, respekterer vi det. Vi er tilgjengelige for å hjelpe til. Snakke om hvorfor vi må tørke og hvorfor vi må vaske hender etter dobesøk.</p> <p>Snakke med de som IKKE VIL skifte bleie og forklare hvorfor.</p>	<p>Hygiene:</p> <p>Utvikle gode vaner for hygiene eks gjennom rutiner for håndvask. Før mat og etter dobesøk og ellers etter behov gjennom dagen. Bruke antibac på tur.</p>	<p>Hygiene:</p> <p>Mestre dobesøk alene. Kle av og på, tørke seg og vaske hender.</p> <p>Lære å vurdere hvilke klær som er mest hensiktsmessig å ta på ut i fra årstider og vær</p> <p>Vi øver på å holde orden på tingene sine, og plassen/sekken i garderoben ved f. eks å sette sko på plass og henge opp tøyet sitt på egen krok.</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
Fortsettelse: KROPP BEVEGELSE, MAT HELSE	<p>Kropp: Vi benevner kroppsdelene og funksjoner ved kroppen sammen med barna, slik at dette blir noe naturlig å snakke sammen om og at barna blir kjent med egen kropp og egne grenser.</p>	<p>Kropp: Lese bøker/internett om kropp og fange opp barnas spørsmål omkring denne ved prosjektjobbing F.eks: Likheter og ulikheter jenter og gutter, hudfarge, høy – lav osv. Lære å sette grenser for egen kropp. For eksempel nei er nei, stopp er stopp. Si fra til en voksen.</p>	<p>Kropp: Hvem er jeg? Tegner bilde, tatt bilde, omriss av kroppen, målt hvor høye de er. Trygg på egen kropp. Hvem bestemmer over kroppen min. Hvordan sette grenser for egen kropp.</p>
Fortsettelse: KROPP BEVEGELSE, MAT HELSE	<p>Følelser: Vi støtter barn i ulike sinnstemninger og møter de i den følelsen de er i. Vi hjelper å sette ord på og anerkjenner barnet der det er. «jeg forstår at du er lei deg nå..» «Det er helt greit at du er sint, men du får ikke lov å slå».</p>	<p>Følelser: Snakke om, lese bøker og benytte materialet grønne tanker – glade barn for å bearbeide følelser. Snakke om ulike følelser, hvordan kjenne de igjen de på seg selv og andre? De voksne har rollespill om hvordan vi skal være mot hverandre. Vi henter elementer fra psykologisk førstehjelp.</p>	<p>Følelser: Vi øver oss på å si hadet til foreldre uten alt for mye «ekstra». Utvikle positive følelser om seg selv. Oppleve mestring, likheter og ulikheter. Styrker og svakheter. Sette pris på andres styrker, samt se andres behov. Fokus på det å glede en annen. Vi har samlinger med psykologisk førstehjelp. Rollespill i fht hvordan være mot hverandre.</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
<p>Fortsettelse: KROPP BEVEGELSE, MAT HELSE</p>	<p>Motorikk:</p> <p>Vi går på turer i nærområdet og lar barna utforske terrenget. Vi hjelper de til å mestre utfordringene de støter på.</p> <p>Vi legger til rette for ulike bevegelsesleker og aktiviteter. For eksempel enkle hinderløyper som stimulerer til grovmotoriske bevegelser</p> <p>Vi legger enkle puslespill, tegner, maler og bruker ulike teknikker som stimulerer finmotoriske bevegelser.</p> <p>Vi veileder barna i å ta valg som handler om risiko. Hvor går min grense, hvor går din grense og hva er ikke lov fordi det kan være farlig.</p>	<p>Motorikk:</p> <p>Få allsidige bevegelseserfaringer hele året.</p> <p>Grovmotorikk: hinderløype, ball lek flaskebowling, sykling, natursti, turer i ulendt terreng, minirøris, sang-og regelleker Bruke nærområdene hele året.</p> <p>Voksne tilbyr ulike aktiviteter innom finmotorikk; puslespill, formingsaktiviteter, perling, lego, kle på seg selv, matlagning, smøre maten selv.</p> <p>Voksne gir barna tid til å prøve selv i selvhjelpsferigheter som på-avkledning, smøre mat, dobesøk, håndvask. Oppmuntrer og støtter underveis. Holder på faste rutiner gjennom hele dagen slik at dette blir en vane for barna.</p> <p>Utfordre barna til å vurdere og mestre risikofylt lek. For eksempel å tørre å klatre, stå ned hele bakken på ski.</p>	<p>Motorikk:</p> <p>Vi trener på riktig blyantgrep.</p> <p>Vi øver på å smøre maten sin selv.</p> <p>Bevegelse og lek i ulendt terreng. Ski og skøyter.</p> <p>Vi øver på å bli selvstendig i fht påkledning; alt fra glidelåser til å ta strikken under regnbuxsa.</p>
<p>Fortsettelse: KROPP BEVEGELSE, MAT HELSE</p>	<p>Mat:</p> <p>Vi introduserer og serverer sunn mat iht nasjonale retningslinjer. Vi varierer hva vi setter frem på bordet og oppmuntrer barna til å smake på nye ting. Vi er bevisste på hvordan vi ordlegger oss, slik at vi er gode rollemodeller.</p> <p>Vi har plakater(ark) med bilder av hva slags pålegg vi har, brød, knekkebrød og melk som et hjelpemiddel for de barna som ikke klarer å</p>	<p>Mat:</p> <p>Vi vil at barna skal oppleve matglede og vi jobber slik for og opp nå dette: Barna bestemmer selv hvor mye de skal spise, de bestemmer selv hva de skal spise, vi tvinger ingen til å spise opp maten men oppmuntrer de til å smake. Vi tilbyr varm mat ute og inne. Vi legger til rette for at barna deltar i matlagningen.</p> <p>Bruke sansene aktivt gjennom å smake, lukte,</p>	<p>Mat:</p> <p>Når man går siste året i barnehagen bør vi klare å sitte pent ved bordet når vi spiser. Vi øver derfor på dette.</p> <p>Lage mat. Forsyne seg, prøve nye smaker.</p> <p>Besøk på Midtre Olimb gård. Bli kjent med dyrene – hvor kommer maten fra.</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
	<p>formidle det de vil ha.</p> <p>Vi snakker med barna om hvor maten kommer fra, lager kort med bilder slik at det blir konkret.</p> <p>Vi lar 2 åringene rydde bort egen tallerken og kopp det siste halve året før de skal over på stor avdeling.</p>	<p>føle og lytte.</p> <p>Undre oss sammen om hvor maten vi spiser kommer i fra. For eksempel kjøtt, melk, fisk og korn. Hvordan havner den i barnehagen.</p> <p>Undre seg sammen om hva som er sunn mat, frukt og grønnsaker. Hva er bra for kroppen/mindre bra. Ja mat – nei mat.</p> <p>Barna er deltagende i matlagingen på avdelingen. Barna hjelper til med opprydding av kopper, tallerkener, pålegg og vask av bord.</p>	
KUNST KULTUR KREATIVITET	Gjennom dette fagområde skal barna få delta i planlegging, gjennomføring og etterarbeid. Viktig med inntrykk for å kunne gi et uttrykk.	Gjennom dette fagområde skal barna få delta i planlegging, gjennomføring og etterarbeid. Viktig med inntrykk for å kunne gi et uttrykk.	Gjennom dette fagområde skal barna få delta i planlegging, gjennomføring og etterarbeid. Viktig med inntrykk for å kunne gi et uttrykk.
KUNST KULTUR KREATIVITET	<p>Billedkunst og kunsthåndverk:</p> <p>Vi har fargestifter, malesaker, magisk sand og modelleire tilgjengelig på avdeling, slik at barna kan delta på formingsaktiviteter.</p> <p>Tar med formingsmaterieill ut i barnehagen og på tur. Male på steiner, lage figurer til eventyr, forme i snø og skape noe av is.</p>	<p>Billedkunst og kunsthåndverk:</p> <p>Bruke materieill som snø, vann, sand, kongler, pinner, gress, steiner som naturlig finnes i miljøet. Vi kan også ta med ulike formingsmaterieill ut i bhg og på tur.</p> <p>Formelle aktiviteter: Gjenskape noe etter en mal for eksempel bygge med lego, lage noe til jul/påske.</p>	<p>Billedkunst og kunsthåndverk:</p> <p>Barna skal gjenskape en «modell» et stillbilde av for eksempel en sko osv.</p> <p>Kistefoss – se på skulpturer</p> <p>Glassverket- kunstutstilling</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
	Vi er opptatt av at barna skal få erfaring med ulike uttrykksformer, teknikker og sanseopplevelser. Vi ønsker at de skal delta og søle, prøve og utforske sammen. → Prosess viktigere enn produkt.	Tenke gjenbruk av det vi har, se muligheter i materiell som ikke er gitt hva man kan lage av det. Det kan for eksempel være plastrør, knapper, tomme esker, melkekartonger osv Barna skal få erfaring i «fargelære». (fargesirkelen). Eksperimentere med ulike farger. Se hva som skjer når vi blander dem.	
KUNST KULTUR KREATIVITET	Musikk: Vi hører på musikk, barnesanger, der vi synger og danser med. Vi voksne er bevisste tempo og tone leie når vi synger med barna. Vi lar barna delta på Røris ute, der de møter både musikk, dans og bevegelseslek. Vi lar bara bruke instrumenter sammen med sang og dans for å utforske lyd og musikk som uttrykksform.	Musikk: Barna skal få møte tradisjonsrike sangleker. For eksempel Ta den ring, fløy en liten blåfugl, bro, bro brille osv. Vi bruker sang i daglige hverdagsrutiner som barnemøte og måltid. Vi bruker Spotify eller youtube for å finne aktuelle sanger til tema eller prosjekt.	Musikk: Barna skal få erfaring med å uttrykke seg gjennom musikk. For eksempel male et bilde hvor de lytter etter rolig/hurtig musikk, dans og dramatisering.
KUNST KULTUR KREATIVITET	Drama: Vi leser eventyr, som utgangspunkt for	Drama: Vi er oppmerksomme på barnas undring(prosjekt) og bygger opp lekemiljøer	Drama:

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
	<p>skapende lek og uttrykk.</p> <p>Vi har utkleddingstøy tilgjengelig, slik at barna kan kle seg ut og etter hvert delta på rollelek</p> <p>Vi bruker konkreter/figurerer sammen med barna, som et utgangspunkt for lek og samspill.</p>	<p>ut i det barna er opptatt av, for eksempel sykehus.</p> <p>Vi har utkleddingstøy tilgjengelig i barnehagen for å stimulere til rollelek.</p> <p>Barna skal få erfaring i dramatisering gjennom blant annet eventyr og fortellinger.</p> <p>Lekegrupper med ulike temaer. For eksempel butikk, restaurant, sykehus, bilmekaniker osv. Rekvisitter og utkleddingstøy skal være tilgjengelig.</p>	
KUNST KULTUR KREATIVITET	<p>Litteratur:</p> <p>Vi har bøker tilgjengelig, med hard perm som barna kan blad/se i selv og sammen med andre barn og voksne. Vi har andre bøker tilgjengelig på avdelingen som vi kan ta frem og lese sammen med barna.</p> <p>Vi øver på begynnende forståelse for hvordan vi håndterer bøker.</p>	<p>Litteratur:</p> <p>Vi har bøker tilgjengelig for barna, både nyere litteratur og mer tradisjonsrike bøker.</p> <p>Vi følger opp barna her og nå slik at man lærer å ta vare på bøker.</p>	<p>Litteratur:</p> <p>Ved god oppfølging hos de små vil skolestartere nå være i stand til å hente en bok i bokhylla, les for så å sette den tilbake på plass.</p>
KUNST KULTUR KREATIVITET	<p>Film:</p> <p>Vi ser på film/klipp knyttet til prosjekt eller ved spesielle anledninger.</p>	<p>Film:</p> <p>Vi bruker prosjektor eller Laptop for å se relevant film til tema eller prosjekt.</p>	<p>Film:</p>
KUNST KULTUR KREATIVITET	<p>Arkitektur og design:</p>	<p>Arkitektur og design:</p> <p>Uformelle aktiviteter: plastelina, perler, tusj,</p>	<p>Arkitektur og design:</p> <p>Barna skal bli kjent med kunst og kultur</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
	<p>Vi lar barna lage egne kostymer til karneval.</p> <p>Vi har duplo, klosser, puslespill o.l tilgjengelig slik at barna kan gå fra å bygge tårn (bygge for å bygge) til etter hvert konstruere f. eks bygge en brannstasjon til å leke med.</p>	<p>tegnestifter, sakser, lim, forskjellige typer ark, klesklyper, kapla, plusspluss</p> <p>Kunst skal også være tilgjengelig for barna ved hjelp av IKT.</p>	<p>som finnes i nærmiljøet. For eksempel kirka og biblioteket.</p>
NATUR MILJØ TEKNOLOGI	<p>Natur:</p> <p>Gjennom turer i nærmiljøet skal barna få god tid til å iakttå og undre seg sammen over ulike natur fenomener.</p> <p>De skal få oppleve og erfare naturen i relasjon med barn og voksne gjennom lek og samspill. F.eks. bruke sansene ved å ta på, føle, se, smake, lukte og høre på fugler, dyr, planter og blomster - bli kjent med de ulike årstidene</p> <p>Bærekraft:</p> <p>Ved å bruke naturen sammen med barna starter vi arbeidet med å gi barna en forståelse ved at vi må ta vare på naturen, plantene og dyrene som bor der.</p> <p>Det gjør vi ved å: ta med søppel vi finner, ikke forstyrre fuglene som har rede, snakke med barna hvordan vi behandler maurtua osv.</p> <p>At vi sorterer kildesorterer søppel – og hva som skjer med matsøppel som blir til jord igjen</p> <p>Vi viser, inspirerer og oppfordrer barna til å</p>	<p>Natur:</p> <p>Gjennom turer i nærmiljøet skal barna sammen med voksne i lek og samspill kunne undre seg og utforske ulike opplevelser de har sammen «her og nå». Vi legger vekt på at barna skal bli glade i å bruke naturen, gi de gode opplevelser og erfaringer med uteliv i all slags vær til alle årstider.</p> <p>Plukke blomster og bær.</p> <p>Synliggjøre naturfenomener, og reflektere sammen med barna om sammenhenger og samspill i naturen. For eksempel Dag-natt, sol og måne. Hvorfor snør det? Hvorfor regner det? Hvorfor har noen trær blader? Hvorfor faller de av?</p> <p>Lage noe sammen av naturmaterialer vi finner i skogen. For eksempel et bilde.</p> <p>Forme/lage noe av snø og is</p> <p>Bærekraft:</p>	<p>Natur:</p> <p>Kunne kjenne igjen noen blomster og planter vi finner i naturen, og lære navnet på disse.</p> <p>Gjennom temaer eller prosjekt om naturfenomenene, undre seg og sammen finne svar det på man lurer på.</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
	<p>bruke naturmateriale i leken.</p> <p>Barna bygger hytter, maler på pinner, stabler steiner, teller kongler etc.</p> <p>Dyr og dyreliv:</p> <p>Forske på hvilke dyr, fugler og insekter som bor i barnehagens nærmiljø. Det gjør vi gjennom å bruke bøker, synge sanger og ikke minst gå ute å høre, se og føle og ta på naturen i barnehagens nærmiljø.</p> <p>Teknikk og konstruksjon:</p> <p>Barna skal gjennom ulike teknologiske hjelpemidler som f. eks. I pad få utforske og eksperimentere om naturfenomener sammen med oss voksne.</p> <p>Livssyklus:</p> <p>Bli kjent med naturen gjennom de forskjellige årstidene ved å være ute i all slags vær. Undre seg over at bladene faller, at isen smelter, at nye blomster vokser opp ol.</p>	<p>Barna skal få en begynnende forståelse for at gjenbruk er viktig for en bærekraftig utvikling. For eksempel at vi lærer barna å bruke opp mest mulig rester, og kaste minst mulig mat. Ting som skal kastes kan brukes på nytt. For eksempel melkekartonger, tomme glass og bokser kan brukes til ulike formingsaktiviteter.</p> <p>Barna skal få erfaring med å sortere søppel i barnehagen. For eksempel lære at matrester blir til jord, som kan brukes om igjen</p> <p>Dyr og dyreliv:</p> <p>Barna skal sammen med engasjerte voksne få mulighet til å undre seg over For eksempel spor og sportegn, maurtua, innsekter og småkryp. Studere fugler om sommeren og fugler om vinteren.</p> <p>Teknikk og konstruksjon:</p> <p>Barna skal få erfaringer med å bruke teknologiske hjelpemidler for eksempel I pad. Finne info på fakta sider på nettet For eksempel dyrespor, fugler og gjenkjenne fuglelyder.</p> <p>La barna være med på å ta bilder/filme det de er opptatt av å finne mer ut av fra opplevelser i naturen.</p> <p>Få erfaring med å bruke spikkekjev/sag i skogen,</p>	<p>Få kjennskap til at vi kan påvirke andre, og at våre handlinger påvirker ande.</p> <p>Praktisere miljøvern på tur. For eksempel ikke kaste søppel i naturen, og selv kunne plukke opp søppel man finner.</p> <p>Lage fuglekasse.</p> <p>Studere småkryp i forstørrelsesglass.</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
		<p>Barna skal få erfaring med ulike eksperimenter, og sammen med voksne kunne undre seg over hva som skjer.</p> <p>Livssyklus: Så forskjellige frø på våren. For eksempel karse, blomster eller grønnsaker. Undre seg sammen over hva som skjer. Hva trenger vekster for å vokse?</p>	
ETIKK RELIGION FILOSOFI	<p>Etikk: De voksne reflekterer over egen påvirkningskraft og holdninger. Viser toleranse og respekt for alle barn, foreldre og kollegaer (samtalesirkel).</p> <p>Fremhever mangfoldet i barnehagen. Vi snakker og undrer oss over likheter og ulikheter knyttet til levested, kultur og</p>	<p>Etikk: Den voksne må møte barn og foreldre med åpenhet og nysgjerrighet. Blant annet gjennom samtalesirkelen</p> <p>Fokusere på mangfoldet i barnehagen. Ingen er like men alle er unike. Likheter og ulikheter oss i mellom. For eksempel</p>	<p>Etikk: Skape sosial læring gjennom lek, samtaler, konfliktløsning og daglige situasjoner både inne og ute i naturen.</p> <p>Hjelp barna å finne gode løsninger i f. eks konfliktsituasjoner, når noen ikke får være med i leken.</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
	<p>tradisjoner.</p> <p>Vi støtter barna i å finne løsninger i konflikter.</p> <p>Vi støtter barnas uttrykk for empati og lærer dem å ta hensyn til hverandre.</p> <p>De voksne er bevisst sin rolle som modell for barna i alle sine handlinger og anerkjenner de handlinger vi ønsker mere av.</p>	<p>familieforhold, hudfarge.</p> <p>Ta tak i de daglige hendelser og prøv å få barna til å ta den andres perspektiv.</p> <p>Vi har daglige samtaler og bruker samlinger til å snakke om hvordan vi skal være mot hverandre. Lære å respektere hverandre gjennom å formidle holdninger, verdier, toleranse i samfunnet, «den gyldne regel» og gjennom skikk og bruk. Lære å sette pris på det man har. For eksempel leker og bøker vi har i barnehagen.</p> <p>Personalet bruker rollespill for å konkretisere aktuelle temaer.</p> <p>Benytte psykologisk førstehjelp.</p> <p>I bruker enkle bøker som utgangspunkt for samtaler og undring.</p>	<p>Vi lager vennsapsregler. Hvordan bli venner igjen?</p> <p>Ta vare på miljøet.</p>
<p>ETIKK</p> <p>RELIGION</p> <p>FILOSOFI</p> <p>Fortsetter</p>	<p>Religion:</p> <p>Høytider/tradisjoner: Vi har fokus på farge, lukt, smaker og begreper.</p> <p>I fht religioner som er representert i gruppa har vi fokus på det samme som over. Husk avtal med foreldre.</p> <p>Vi har tett dialog med foreldre omkring tradisjoner, religion og levesett. Hva ønsker hjemmet at barnehagen skal ta del i og formidle i barnegruppen.</p> <p>Adventssamling hver dag i desember.</p>	<p>Religion:</p> <p>Vi utvider med hvorfor vi feirer påske og jul. Møter de norske kulturarvene og følger barnehagens tradisjoner.</p> <p>I fht religioner som er representert i gruppa har vi fokus på det samme som over. Utvider med hvordan de ulike høytidene feires. Husk avtal med foreldre.</p> <p>Vi bruker enkle bøker om religion og høytider.</p> <p>Adventssamling hver dag i desember.</p>	<p>Religion:</p> <p>Kirkebesøk til jul.</p> <p>Vi utvider med at barna skal få kjennskap til at tro handler om valg og mangfold. Hva vet vi og hva tror vi?</p> <p>I fht religioner som er representert i gruppa har vi fokus på det samme som over og utvider med likheter og forskjeller. Husk avtal med foreldre.</p> <p>Adventssamling hver dag i desember.</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
ETIKK RELIGION FILOSOFI Fortsetter	<p>Filosofi:</p> <p>Vi leser, synger og hører på lydbok, for å skape felles erfaringsgrunnlag og utgangspunkt for å undre oss sammen med barna.</p> <p>Når vi leser bøker med barna undrer vi oss over handlingen, ikke bare leser teksten.</p> <p>Deler i smågrupper for å skape tid og rom for barns undring, spørsmål og interesser. De voksne undrer seg sammen barna og kommer ikke med de riktige svar</p>	<p>Filosofi:</p> <p>Filosofiske samtaler oppstår ofte her og nå. Personalet tar seg tid til å undre seg sammen med barna. Vise at det finnes flere måter å se samme ting på. Det finns ingen fasitsvar innen filosofi.</p> <p>Gi barna mulighet for undring og ettertanke over de handlinger som skjer i hverdagen.</p>	<p>Filosofi:</p> <p>Hva er en følelse? Mime en følelse.</p> <p>Hva er en venn?</p> <p>Barna skal få undre seg over handlinger og holdninger i møte med hverandre.</p> <p>Vi bruke psykologisk førstehjelp.</p>
NÆRMILJØ SAMFUNN	<p>NÆRMILJØ:</p> <p>Barnehagen er første møte m/samfunnet utenfor hjemmet.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gjennom gode rutiner for tilvenningen skal barna bli trygge og kjente på avdelingen. - Vi deler inn i små grupper (2-3 barn)for ivareta barnas behov for trygge rammer. Når barna er trygge tar vi i bruk barnehagens fellesområder inne og ute. - Ta i bruk barnehagens nærområder utenfor barnehagen. Som f.eks. lillelavoen og grillhytta. <p>Barna skal bli en del av et fellesskap på avdelingen og oppleve tilhørighet.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Starter i små grupper – til større 	<p>NÆRMILJØ:</p> <p>Barna skal få en begynnende kjennskap til lokale og kulturelle institusjoner og arbeidsplasser. Enten gjennom samtaler i barnehagen, eller gå på besøk til For eksempel biblioteket, samfunnshuset, brannstasjon og stadion.</p> <p>Barna skal bli kjent i nærmiljøet gjennom turer til ulike steder. For eksempel skolen, stadion, lekeplassen i Bergermarka, mumidalen osv.</p>	<p>NÆRMILJØ:</p> <p>Besøke Midtre Olimb gård, Hadeland glassverk, Kistefoss, Kirka og skolen.</p> <p>Turer til Loftsberget, kirka, JORS, og biblioteket. Barna skal være med å planlegge (medbestemmelse). Lære å orientere seg og ferdes trygt.</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
	<p>felleskap</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi jobber med begynnende forståelse på å ta hensyn til hverandre bl.a. grensesetting, turtaking, sette ord på andres følelser ol. 		
	<p>SAMFUNN:</p> <p>Fokus på ulike familieformer/kjernefamilien – hvordan kan man ha det.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Voksne har god bevissthet på de forskjellige familierelasjonene, mangfold, identitet og møter andre med respekt, åpenhet og nysgjerrighet <p>Fokus på foreldrenes jobb</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samtale om barnas jobb, at mor/far er på arbeid, hva de gjør ol. <p>Oppmuntre barna til å ta del i barnehagens fellesaktiviteter</p> <ul style="list-style-type: none"> - Minirøris, - sankassen ol - Barnehagens tradisjoner: f.eks, Nissefest, karneval, Påskefrokost, sommerfest ol. 	<p>SAMFUNN:</p> <p>Samtale om familieforhold. Synliggjøre ulikheter. Tegne huset sitt. Noen har kanskje flere hus. Tegne de som de bor sammen med.</p> <p>Barna skal lære om ulike familieformer, levesett og det kulturelle mangfold i barnegruppa i god dialog med barnas foreldre.</p> <p>Bli kjent med noen av de ulike yrkene som finnes i foreldregruppa.</p> <p>Ha fokus på å lytte, forhandle og diskutere. Lære barna til å lytte til hverandre i samtaler.</p> <p>.</p>	<p>SAMFUNN:</p> <p>Lære å akseptere at vi er forskjellige, og kunne snakke om det. Likeverd.</p> <p>Få erfaring med begrepet demokrati. Hva betyr det?</p> <p>Bli kjent med barnekonvensjonen.</p> <p>Barna skal bli kjent med Randsfjorden. For eksempel gjennom et prosjekt. Hvor lang og dyp er fjorden. At den ble brukt til tømmerfløting i gamledager. Kanskje også at Kong Halvdan Svarte gikk gjennom isen på hest og slede.</p> <p>«Vårres jul» Være med på å samle inn penger til prosjektet. Gjøre en innsats for andre.</p>
		<p>Få en begynnende kjennskap til trafikkregler og trafikkskilt når vi går på turer i nærmiljøet</p>	<p>Trafikk opplæring:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tarkus ✓ Besøk NAF

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
			Trafikkskilt, fotgjengerovergang, på hvilken side skal vi gå, hvordan krysse en vei.
ANTALL FORM ROM	<p>Voksne er bevisste på å benevne ut i fra de fem områdene gjennom hele dagen i formelle og uformelle situasjoner.:</p> <ol style="list-style-type: none"> form: sirkel, trekant, firkant, rektangel osv. Hel og halv. tall og mengder: Alle, ingen, mange, flest, færrest, like mange, flere enn. Tallrekke 1-10 posisjon og plassering: bak, foran, ved siden av, mellom størrelser, mønster, sortering: stor/liten, mellom, større/mindre enn, tykk/tynn, farger. mål og vekt: tung/lett, høy/lav, kort/lang, full/tom, mer/mindre enn. Begrepslæring. For eks. sette stolene etter hverandre for å lage tog eller buss. Være bevisst på begrepene lang/kort, bak/foran osv. 	<p>Voksne er bevisste på å benevne ut i fra de fem områdene gjennom hele dagen i formelle og uformelle situasjoner.:</p> <ol style="list-style-type: none"> form: sirkel, trekant, firkant, rektangel osv. Hel og halv. tall og mengder: Alle, ingen, mange, flest, færrest, like mange, flere enn. Tallrekke 1-10 posisjon og plassering: bak, foran, ved siden av, mellom størrelser, mønster, sortering: stor/liten, mellom, større/mindre enn, tykk/tynn, farger. mål og vekt: tung/lett, høy/lav, kort/lang, full/tom, mer/mindre enn. 	<p>Voksne er bevisste på å benevne ut i fra de fem områdene gjennom hele dagen i formelle og uformelle situasjoner.:</p> <ol style="list-style-type: none"> form: sirkel, trekant, firkant, rektangel osv. Hel og halv. tall og mengder: Alle, ingen, mange, flest, færrest, like mange, flere enn. Tallrekke 1-10 posisjon og plassering: bak, foran, ved siden av, mellom størrelser, mønster, sortering: stor/liten, mellom, større/mindre enn, tykk/tynn, farger. mål og vekt: tung/lett, høy/lav, kort/lang, full/tom, mer/mindre enn.
ANTALL FORM ROM	<p>Form:</p> <p>La barna møte ulike former gjennom konkrete og bilder.</p>	<p>Form:</p> <p>Få kjennskap til og kunne navnet på ulike former. For eksempel trekant, firkant, sirkel osv. For eksempel gjennom formjakt i</p>	<p>Form:</p> <p>Utvider begreper på ulike former. For eksempel trekant, kvadrat, rektangel, trapes, rombe, sylinder osv. For eksempel</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
ANTALL FORM ROM		barnehagen og ute i naturen.	gjennom formjakt i barnehagen og ute i naturen.
	<p>Tall og mengder</p> <p>Gi barna erfaring med tall, telling og mengde.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Telle i barnemøtet - Koble tall og konkrete sammen - «Hvor mange?» <p>F. eks la de dra på «handletur» og si hva de skal handle, barna handler og kommer tilbake og benevner det de har kjøpt</p>	<p>Tall og mengder</p> <p>Kunne tallrekka opp til 10. Få erfaring med parkobling opp til 10. For eksempel ved pådekking til måltid.</p> <p>Leser bøker og eventyr som omhandler antall, rom og form som for eksempel Gullhår og de tre bjørnene og Skinnvotten. Historiene leses og forsterkes med konkrete. Snakke med barna i etterkant om de matematiske begrepene i historien.</p> <p>Rim og regler med matematisk innhold som for eksempel: 10 små spøkelses, 5 små apekatter, Det var en gang et hus,</p> <p>Synge sanger med matematisk innhold for eksempel Telle til 1- telle til 2- høna går ikke med strømper og sko, 1,2, 3indianere</p>	<p>Tall og mengder</p> <p>Bli kjent med tallrekka opp til 20, og kunne kjenne igjen mengden og tallsymbolene opp til 10. Bli kjent med eventyret om «Geitekillingen».</p> <p>Få erfaringer med «prikk til prikk» oppgaver med tallsymboler opp til 10.</p> <p>Vi henter aktiviteter fra Lekbasert læring f. eks:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Tripp, trapp, tresko ✓ Marve larve ✓ Telletriks ✓ Skomåling
	<p>Posisjon og plassering</p> <p>Utforske rommet både inne og ute, plassen min, garderobe, bad, lekerom ol. i barnehagen gjennom lek og bevegelse. F.eks. bygge hytte, gå på skattejakt og formjakt.</p> <p>Overgangsaktiviteter. F. eks bevegelsesleker. Begrepsinnlæring.</p> <p>La barna tenke selv! De voksne støtter og veileder i lek og aktiviteter og la barna finne</p>	<p>Posisjon og plassering</p> <p>Gjenkjenne egen plassering i forhold til andre. For eksempel hvor er kjelleren, kjøkkenet, fellesrommet, garderoben?</p> <p>Dekke bordet: antall, preposisjoner, rekkefølger. Hvor mange kniver trenger vi, kniven skal ligge på høyre side av tallerken, hva skal vi dekke på først?</p> <p>Bruke matematiske kort for undring, for</p>	<p>Posisjon og plassering</p> <p>Jobbe med posisjon og plassering ved å gi barna konkrete oppgaver i smågrupper inne og ute. For eksempel sett deg under stolen, stå ved siden av steinen, krabbe over bordet, løp gjennom tunnelen, klappe 4 ganger på gulvet osv.</p> <p>Kunne tenke logisk og resonere seg frem til mulige løsninger. For eksempel hvor ligger bestikket på kjøkkenet? Hvor er dukkene i</p>

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
ANTALL FORM ROM	løsning på problemet.	eksempel «Hvilken elefant er størst?» «Still deg foran den som er minst» «Hva er det som er rundt, oransje og en frukt?»	fellesrommet
	Størrelser, mønster, sortering: Kategorisering og sortering: F. eks: fargesortering i Ravnespillet, sortere når vi rydder og bygge med bare en farge. Parkoble: F. eks: Spillet Villkatten der barna skal finne lik brikke til bilde og bildelotto. Puslespill	Størrelser, mønster, sortering: Imitere mønster med hjelp av manual og bilder. Kategorisere ved rydding. Vi har kasser med bilder av hvor ting skal ligge så barna kan sortere ting på riktig plass	Størrelser, mønster, sortering: Vi ser etter og lager mønster. Vi stiller oss på rekke fra lavest til høyest.
	Mål og vekt Vi bruker konkreter på: Tung- lett Stor- liten Kort- lang M.m.	Mål og vekt Bli kjent med forskjellige måleredskaper. For eksempel litermål, kjøkkenvekt og målbånd, ved blant annet å være med å lage mat og ulike leker i barnehagen og i skogen.	Mål og vekt Se mengde i ulike typer beholdere. Smal og høy, bred og lav, men samme mengde? Undre seg og utforske mengde, antall, størrelse, avstand og volum i ulike aktiviteter og settinger i barnehagedagen. ✓ Måle avstand med målebånd. Hvor langt er det fra hus til huske? Hvor lang er jeg? Hvor langt er det fra bhg til bibliotek? ✓ Lager fuglekasser, måler opp hvor vi skal sage.
	Lek inne og ute: Hinderløype over, under, gjennom, rundt.	Lek inne og ute: Ha matematiske spill tilgjengelig på avd som	Lek inne og ute: Ha matematiske spill tilgjengelig på avd

FAGOMRÅDENE	De yngste (1 og 2 åringene)	De mellomste (Mini og junior)	Skolestartere
	<p>Beregne fart; i huskene og i akebakken.</p> <p>Hermelek: Lange skritt, museskritt, hoppe, rulle, krabbe og hinke.</p> <p>La barna få erfaring med konstruksjonlek. F.eks. bygge tårn med klosser, togbane og lego.</p> <p>Bruke garderoben og lar barna ta del i påkledning; øve på å hente sko, ta på høyre/venstre vott.</p>	<p>for eksempel kråkespill, ludo, yatzy, stigespill, og kortspill.</p> <p>Matematiske leker som for eksempel Kongen befaler, hinderløype inne og ute, Kims lek, flaskebowling, erteposekasting i bøtta, hoppe tau, formjakt, såpebobler.</p> <p>Jobbe med posisjon og plassering ved å gi barna konkrete oppgaver i smågrupper inne og ute. For eksempel sett deg under stolen, stå ved siden av steinen, krabbe over bordet, løp gjennom tunnelen, klappe 4 ganger på gulvet osv.</p>	<p>som for eksempel ludo, yatzy, og kortspill.</p> <p>Matematiske leker som for eksempel Kongen befaler, hinderløype inne og ute, Kims lek, flaskebowling, erteposekasting i bøtta, hoppe tau, formjakt, såpebobler.</p> <p>Butikk lek</p>

ÅRSKALENDER–(ÅRSPLANENS DEL 2)

Målgruppe : Foresatte/foreldre

Innhold :

- Gjelder for ett barnehageår
- Oversikt over viktige aktiviteter og kulturbegivenheter dette året
- Barnehagens satsingsområder for det aktuelle barnehageår
- Oversikt over ansatte, barnegrupper og samarbeidsutvalg
- Det er utarbeidet en felles mal, og felles grafisk profil

Årsplanen ble fastsatt i barnehagens samarbeidsutvalg

16. juni 2020

ÅRSPLAN EVALUERES: Høst og vår bhgåret 20-21 ansvar styrer og barnehagelærere

OM ÅRSPLANMALEN

Jevnaker kommunes mal for årsplan (del 1) og årskalenderen (del 2) skal brukes av alle kommunale barnehager i Jevnaker. Det anbefales også at ikke-kommunale barnehager bruker malen for del 1. Årsplan (del 1) skal utarbeides på grunnlag av barnehageloven, kommunale styringsdokumenter, brukerundersøkelsen og evalueringen av forrige årsplan.

Styringsdokumenter:

- Lov om barnehage med forskrifter
- Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver
- Jevnaker kommunes budsjett
- Barnehagens budsjett
- Plan for overgang barnehage og skole
- Barnehagens vedtekter
- Relevante kommunale planer og vedtak

